

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 6Nc/1/2018
Identifikačné číslo spisu: 2512213363
Dátum vydania rozhodnutia: 27.07.2018
Meno a priezvisko: JUDr. Rudolf Čirč
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2018:2512213363.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky vo veci žalobkýň 1/ K. H., nar. XX. XX. XXXX, bývajúcej v N., C., 2/ K. K., nar. XX. XX. XXXX, bývajúcej v N., K., obom zastúpeným JELENČÍK A PARTNERI advokátskou kanceláriou s. r. o., so sídlom v Bratislave, Doležalova 7, v mene ktorej koná konateľ a advokát JUDr. Michal Jelenčík, proti žalovanému Trnavský samosprávny kraj, so sídlom v Trnave, Starohájska 10, IČO: 37 836 901, zastúpenému advokátskou kanceláriou Winton, s. r. o., so sídlom v Bratislave, Mostová 2, v mene ktorej koná konateľka a advokátka JUDr. Katarína Bruncková, PhD., o náhradu za nútené obmedzenie vlastníckeho práva, vedenej na Okresnom súde Piešťany pod sp. zn. 8C/353/2012, o vylúčení sudkýň Krajského súdu v Trnave JUDr. Ivety Jankovičovej a JUDr. Daši Kontríkovej z prejednávania a rozhodovania veci vedenej na tomto súde pod sp. zn. 23Co/75/2018, takto

rozhodol:

Sudkyne Krajského súdu v Trnave JUDr. Iveta Jankovičová a JUDr. Daša Kontríková nie sú vylúčené z prejednávania a rozhodovania veci vedenej na tomto súde pod sp. zn. 23Co/75/2018.

Odôvodnenie

1. V konaní vedenom Krajským súdom v Trnave (ďalej aj „krajský súd“ alebo „odvolací súd“) pod sp. zn. 23Co/75/2018 žalobkyne podaním z 18. júla 2018 oznámili krajskému súdu uplatnenie námietky zaujatosti voči sudkyniam JUDr. Ivete Jankovičovej a JUDr. Daši Kontríkovej (ďalej len „námietané sudkyne“). V námietke zaujatosti uviedli, že v prejednávanej veci bolo rozhodnutie Okresného súdu Piešťany (ďalej len „prvoinštančný súd“ alebo „súd prvej inštancie“) z 8. júna 2015 č. k. 8C/353/2012-234, ktorým prvoinštančný súd zaviazal žalovaného na plnenie, uznesením odvolacieho súdu z 26. októbra 2016 č. k. 23Co/627/2015-321 zrušené a vec bola vrátená súdu prvej inštancie na ďalšie konanie za účelom preskúmania podmienok konania, a to konkrétne žalovaným vznesenej námietky litispendencie. Odvolací súd rozhodoval v senáte zloženom zo sudkýň JUDr. Ivety Jankovičovej ako predsedníčky senátu a JUDr. Daši Kontríkovej a JUDr. Gabriely Briškovej ako členiek senátu. Následne prvoinštančný súd uznesením z 23. januára 2018 č. k. 8C/353/2012-434 zastavil konanie z dôvodu prekážky litispendencie. Proti uvedenému uzneseniu súdu prvej inštancie podali odvolanie žalobkyne. Po predložení veci odvolaciemu súdu žalobkyne dopytom v informačnom centre odvolacieho súdu dňa 18. 07. 2018 zistili, že vec bola pridelená na rozhodnutie pod sp. zn. 23Co/75/2018 senátu v zložení JUDr. Iveta Jankovičová, JUDr. Daša Kontríková a JUDr. Ľubica Bundzelová. Žalobkyne svoju námietku

zaujatosti voči namietaným sudkyňiam odôvodnili tým, že skutkový a právny stav bol totožný v čase vydania zrušujúceho uznesenia odvolacieho súdu aj v čase vydania rozhodnutia prvoinštančného súdu o zastavení konania, pričom uvedené sudkyne už vo veci rozhodovali a na danú zásadnú otázku (existencie prekážky litispendencie) si vytvorili silný meritórny názor, ktorý vo svojom rozhodnutí vyslovili a prvoinštančný súd ním bol viazaný. Vzhľadom na uvedené považujú namietané sudkyne za zaujaté. Svoj názor podporili poukazom na nález Ústavného súdu II. ÚS 454/2016 zo dňa 26. januára 2017.

2. Namietané sudkyne vo svojom vyjadrení k námietke zaujatosti uviedli, že pridelenie veci senátu 23Co je správne a v súlade s rozvrhom práce na rok 2018.

3. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) ako súd nadriadený Krajskému súdu v Trnave [§ 54 ods. 2 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok (ďalej len „C. s. p.“)] vec prejednal a dospel k záveru, že podmienky vylúčenia zákonných sudkýň z prejednávania a rozhodovania veci nie sú v tomto prípade splnené.

4. Podľa § 49 ods. 1 C. s. p. sudca je vylúčený z prejednávania a rozhodovania sporu, ak so zreteľom na jeho pomer k sporu, k stranám, k ich zástupcom alebo osobám zúčastneným na konaní možno mať odôvodnené pochybnosti o jeho nezaujatosti.

5. Účelom úpravy pojatej do práve odcitovaného ustanovenia základného predpisu civilného sporového procesu Slovenskej republiky je prispieť k nestrannému prejednaniu sporu, k nezaujatému prístupu súdu k stranám alebo k ich zástupcom a tiež predísť možnosti neobjektívneho rozhodovania. Z pohľadu uvedeného ustanovenia je právne významný vzťah sudcu, ktorým môže byť len niektorý z nasledujúcich vzťahov:

a/ k sporu (o vzťah tejto povahy ide napríklad vtedy, keď sudca je priamo stranou sporu alebo osobou zúčastnenou na konaní, keď má osobný záujem na určitom výsledku konania, vtedy, keď sudca verejne - napríklad prostredníctvom médií alebo iným spôsobom vyjadril právny názor na spor, ktorý je objektívne spôsobilý ohroziť jeho nestrannosť alebo tiež vtedy, ak sú tu konkrétne skutočnosti nasvedčujúce získaniu sudcom poznatkov o veci inak, než spôsobom predpokladaným právom, teda najmä dokazovaním),

b/ k stranám [o takýto vzťah ide v prípade vzťahu sudcu, ktorý má buď charakter rodičovského, manželského, súrodeneckého alebo iného blízkeho rodinného vzťahu či relevantného osobného vzťahu (tak pozitívneho, ako aj negatívneho)],

c/ k ich zástupcom alebo osobám zúčastneným na konaní (viď vyššie pod b.).

6. Pri posudzovaní dôvodnosti námietky žalobkýň vo vzťahu k sudkyňiam krajského súdu o skutočnostiach majúcich privodiť ich vylúčenie z prejednávania a rozhodovania sporu, vychádzal najvyšší súd zo zákonnej prezumpcie nestrannosti sudcu a z toho, že výnimky z tejto prezumpcie stanovuje iba zákon. Sudca je totiž vo všeobecnosti vylúčený z prejednávania a rozhodovania sporu (len vtedy alebo až vtedy), ak so zreteľom na jeho pomer k sporu, k stranám, ich zástupcom alebo osobám zúčastneným na konaní možno mať odôvodnené pochybnosti o jeho nezaujatosti.

7. Integrálnou súčasťou práva na spravodlivé súdne konanie (čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd - tu por. prílohu oznámenia Federálneho ministerstva zahraničných vecí ČSFR č. 209/1992 Zb.) je garancia toho, aby v spore rozhodoval nezávislý a nestranný sudca. Ústavná úprava práva na spravodlivý proces (čl. 46 a nasl. Ústavy Slovenskej republiky, čiže ústavného zákona SNR č. 460/1992 Zb. v znení neskorších ústavných zákonov) zároveň zahŕňa aj právo na to, aby spor nebol odňatý zákonnému sudcovi, ktorý bol určený podľa zákonných pravidiel príslušnosti súdov (čl. 48 Ústavy Slovenskej republiky). V zásade teda platí, že v určitej právnej veci by mal rozhodovať nezávislý a nestranný sudca vecne a miestne príslušného súdu, určený rozvrhom práce príslušného súdu a tento tzv. zákonný sudca by sa už v ďalšom priebehu konania nemal meniť. Výnimku z ústavnej zásady nezmeniteľnosti zákonného sudcu predstavuje inštitút vylúčenia sudcu z rozhodovania, ktorý zákonom predpokladaným postupom a zo zákonom predpokladaných dôvodov pripúšťa, aby zákonný sudca bol

vylúčený z ďalšieho rozhodovania. Zámer, ktorý tu umožňuje prelomiť ústavnú zásadu nezmeniteľnosti zákonného sudcu, spočíva v možnosti zmariť hroziace riziko, že by vo veci mohol rozhodovať zaujatý a nie nestranný sudca.

8. Nestrannosť sa definuje spravidla ako neprítomnosť predsudku (zaujatosti a nadŕžania určitej procesnej strane). Len nestranný súd poskytuje všetkým účastníkom konania rovnaké príležitosti na uplatnenie všetkých práv, ktoré im zaručuje právny poriadok (porovnaj napr. II. ÚS 71/97).

9. Sudcu možno vylúčiť z prejednávania a rozhodovania veci buď na návrh strany (§ 52 C. s. p.), alebo na základe oznámenia samotného sudcu (§ 50 C. s. p.). Obsahom práva na prerokovanie veci pred nestranným súdom nie je povinnosť súdu vyhovieť každému návrhu oprávnených osôb a vždy vylúčiť sudcu z prejednávania a rozhodovania veci pre zaujatosť. Obsahom základného práva na prerokovanie veci nestranným súdom je len povinnosť súdu prerokovať každý návrh oprávnenej osoby na vylúčenie sudcu z ďalšieho prejednávania a rozhodnutia veci pre zaujatosť a rozhodnúť o ňom (I. ÚS 73/97, I. ÚS 27/98, II. ÚS 121/03).

10. Európsky súd pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) pri riešení otázky nestrannosti sudcu vychádza z toho, že okrem nezávislosti sudcu je potrebné brať zreteľ aj na ďalšie aspekty subjektívneho a objektívneho charakteru. Tieto aspekty nestrannosti rozlíšil aj pri svojom rozhodovaní (pozri napríklad Piersack proti Belgicku). Subjektívna stránka nestrannosti sudcu sa týka jeho osobných prejavov vo vzťahu ku konkrétnemu prípadu a k účastníkom konania, prípadne k ich zástupcom. Významné z tohto hľadiska je, čo si sudca myslel pro foro interno. Pri subjektívnej nestrannosti sa vychádza z prezumpcie nestrannosti, až kým nie je preukázaný opak. Na preukázanie nedostatku subjektívnej nestrannosti vyžaduje judikatúra ESLP dôkaz o skutočnej zaujatosti (pozri napríklad Hauschildt proti Dánsku). Rozhodujúce nie je však (subjektívne) stanovisko sudcu, či strany, ale existencia objektívnych skutočností, so zreteľom na ktoré môžu vzniknúť pochybnosti o nestrannosti sudcu. Objektívna nestrannosť sa neposudzuje podľa subjektívneho stanoviska (sudcu, strany), ale podľa objektívnych symptómov. Práve tu sa uplatňuje teória zdania nezaujatosti [porovnaj tézu, že spravodlivosť nielenže musí byť poskytovaná, ale musí sa tiež javiť, že je poskytovaná („Justice must not only be done, it must also be seen to be done“)]. Nestačí, že sudca je subjektívne nestranný, ale musí sa ako taký aj objektívne javiť (Delcourt proti Belgicku). Objektívny aspekt nestrannosti je založený na vonkajších inštitucionálnych, organizačných a procesných prejavoch sudcu a jeho vzťahu k prejednávanej veci a k účastníkom konania. Posúdenie nestrannosti sudcu nespočíva len v hodnotení subjektívneho pocitu sudcu, či sa cíti, resp. necíti byť zaujatý, ale v objektívnej úvahe, či možno usudzovať, že by sudca zaujatý mohol byť. Rozhodujúcim prvkom v otázke rozhodovania o zaujatosti, resp. nezaujatosti zákonného sudcu je to, či vyslovená obava je objektívne oprávnená. Treba rozhodnúť v každom jednotlivom prípade, či uvádzané okolnosti sú také, že prezrádzajú nedostatok nestrannosti súdu, teda či je tu relevantná obava z nedostatku nezaujatosti. Relevantnou je pritom len taká obava z nedostatku nestrannosti, ktorá sa zakladá na objektívnych, konkrétnych a dostatočne závažných skutočnostiach. Nedostatok objektívnej nestrannosti nemožno chápať tak, že čokoľvek, čo môže vrhnúť čo aj len tieň pochybnosti na nestrannosť sudcu, ho automaticky vylučuje ako sudcu nestranného.

11. Existencia oprávnených pochybností závisí vždy od posúdenia konkrétnych okolností prípadu a podľa objektívneho kritéria sa musí rozhodnúť, či (úplne odhliadnuc od osobného správania sa sudcu) existujú preukázateľne skutočnosti, ktoré môžu spôsobiť vznik pochybností o nestrannosti sudcu (pozri tiež Fey proti Rakúsku). Pri rozhodovaní, či je daný oprávnený dôvod na obavu, že konkrétny sudca je nestranný, je stanovisko osoby oprávnenej namietat' zaujatosť dôležité, ale nie rozhodujúce; určujúce je to, či sa môže táto obava považovať objektívne za oprávnenú.

12. Z vyššie spomenutej judikatúry ESLP a Ústavného súdu Slovenskej republiky možno vyvodit', že subjektívne hľadisko sudcovskej nestrannosti sa musí podriaďit' prísnejšiemu kritériu objektívnej nestrannosti. Za objektívne však nemožno považovať to, ako sa nestrannosť sudcu len subjektívne niekomu javí, ale to, či reálne neexistujú okolnosti objektívnej povahy, ktoré by mohli viesť k legitímnym pochybnostiam o tom, že sudca určitým, nie nezaujatým vzťahom k veci disponuje. Aj pri zohľadnení

teórie zdania môže byť sudca vylúčený z prejednávania a rozhodovania veci iba v prípade, keď je celkom zjavné, že jeho vzťah k veci, účastníkom konania (dnes stranám sporu) alebo ich zástupcom dosahuje taký charakter a intenzitu, že aj napriek zákonom ustanovenej povinnosti nebude môcť rozhodovať „sine ira et studio“, teda nezávisle a nestranne.

13. Citované zákonné ustanovenie § 49 ods. 1 C. s. p. predpokladá taký vzťah vlastného záujmu sudcu na prejednávanej veci alebo taký jeho osobný vzťah k stranám konania (či len k niektorému z nich), prípadne k ich zástupcom (či len k jednému z viacerých zástupcov, pokiaľ ich v konaní vystupuje viac), ktorý by pri všetkej mozgnej snahe o správnosť rozhodnutia ovplyvnil jeho objektívny pohľad na vec a v konečnom dôsledku by mohol viesť k vydaniu nezákonného rozhodnutia. Pri uplatnení teórie zdania však nemenej dôležité je, či charakter vzťahu sudcu k veci, k stranám konania alebo k ich zástupcom sám osebe je spôsobilý vzbudiť pochybnosti o tom, že sudca dotknutý niektorým takýmto vzťahom vec skutočne prejedná a rozhodne nestranne. Platí tu potom, že procesu skúmania a aj prípadného preukazovania podlieha len existencia zákonom predpokladaného vzťahu sudcu a nie aj existencia jeho zaujatosti či nezaujatosti (ktorú ako vnútorný psychický vzťah sudcu k veci, k účastníkovi konania alebo k zástupcovi účastníka by bolo preukazovať ťažké, ak nie i nemožné).

14. V prejednávanej veci vidia žalobkyne dôvod zaujatosti namietaných sudkýň v skutočnosti, že vo veci už vyjadrili svoj záväzný právny názor v rozhodnutí, ktoré predchádzalo vydaniu rozhodnutia prvoinštančného súdu, ktoré má byť predmetom prieskumu v konaní, kde sú opätovne členkami senátu. Skutočnosť, že sudkyne odvolacieho súdu už v danej veci rozhodovali, čoho výsledkom bolo zrušenie rozhodnutia prvoinštančného súdu, však nezakladá ich pomer k prejednávanej veci, so zreteľom na ktorý možno mať pochybnosti o ich nezaujatosti. Najvyšší súd v tejto súvislosti poukazuje na ustanovenie § 391 ods. 2 C. s. p., podľa ktorého ak bolo rozhodnutie zrušené a ak bola vec vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, súd prvej inštancie je viazaný právnym názorom odvolacieho súdu. Vyjadrenie záveru odvolacím súdom, akým spôsobom má prvoinštančný súd ďalej vo veci postupovať preto predstavuje rozhodovacia činnosť súdu, ktorá však nemôže predstavovať okolnosť, majúcu za následok vylúčenie sudcu pre jeho zaujatosť (§ 49 ods. 3 C. s. p.) Nie je preto možné konštatovať existenciu odôvodnených pochybností o nedostatku nestrannosti namietaných sudkýň.

15. V súvislosti s Nálezom Ústavného súdu Slovenskej republiky z 26. januára 2017 sp. zn. II. ÚS 454/2016, na ktorý žalobkyne v námietke zaujatosti poukazujú, považuje najvyšší súd za potrebné zdôrazniť, že v danom prípade sa jednalo o špecifickú situáciu týkajúcu sa rozhodovania o mimoriadnom opravnom prostriedku (proti ktorému už žiaden ďalší opravný prostriedok v rámci všeobecného súdnictva neprichádza do úvahy) a nie rozhodovania o riadnom opravnom prostriedku, ako je tomu v prejednávanej veci (pri ktorom v prípade vady konania pred odvolacím súdom spočívajúcej v rozhodovaní vylúčeným sudcom sa možno domáhať nápravy dovolaním v zmysle § 420 písm. e/ C. s. p.). Záver Ústavného súdu Slovenskej republiky tak nie je bez ďalšieho použiteľný v akejkoľvek situácii a nemožno ho zovšeobecňovať bez prihliadnutia na zvyšok kontextu za účelom, aby sudcovia odvolacieho súdu boli vylúčení z rozhodovania veci v prípade, ak už vo veci rozhodovali a prvoinštančný súd bol viazaný ich záverom v súlade s ustanovením § 391 ods. 2 C. s. p.

16. Najvyšší súd preto rozhodol, že namietané sudkyne nie sú vylúčené z prejednávania a rozhodovania veci.

17. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.